

RECYCLAGE VAN DE PLASTIC VERPAKKINGEN UIT DE NIEUWE BLAUWE ZAK

Uitbreiding van de recyclage van verpakkingsplastic

1. CONTEXT

In februari 2021 komt er verandering in de manier waarop gezinnen in Brussel plastic, metalen en drankkartons (pmd) zullen sorteren. Vanaf dat moment zullen (bijna) alle plastic verpakkingen worden ingezameld. In deze infofiche willen we uitleg geven over het wettelijke kader, de doelstellingen van de uitbreiding, het recyclagecircuit en de controles die daarbij worden uitgevoerd.

2. WETTELIJK KADER

Het beheer van verpakkingen en verpakkingsafval wordt in België geregeld door een specifieke wetgeving¹ die uiteenlopende verplichtingen oplegt aan de producenten en invoerders van verpakkingen. Zo zijn ze verplicht om **specifieke percentages met betrekking tot de inzameling en de recyclage te behalen** voor het afval van de verpakkingen die ze op de markt hebben gebracht, moeten ze dat afval **verplicht terugnemen en op een behoorlijke manier verwerken**², moeten ze **de kosten** voor die inzameling en verwerking zelf dragen, moeten ze daarover **verslag uitbrengen** bij de overheid en moeten ze de nodige **informatie- en sensibiliseringscampagnes voeren**.

Die verplichtingen vloeien voort uit wat men de **Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid** (UPV) noemt. Dit is een krachtige toepassing van het principe van de 'vervuiler betaalt', waarbij de milieu- en de maatschappelijke kosten door de sector worden geïnternaliseerd.

Concreet betekent dit dat de producent of de invoerder **individueel** zijn verplichtingen kan nakomen of dat hij lid wordt van een **eco-organisme**, aan wie hij zijn verplichtingen **delegeert** tegen betaling van **financiële bijdragen**. De meeste producenten en invoerders geven de voorkeur aan deze laatste optie.

Het UPV-mechanisme heeft niet alleen betrekking op de afvalstroom van verpakkingen. De regeling geldt ook voor afgedankte elektrische en elektronische apparatuur, afgeschreven voertuigen en batterijen allerhande. In het Brussels Gewest waren in 2020 10 afvalstromen onderworpen aan de UPV. Meer informatie daarover vindt u op: <https://leefmilieu.brussels/het-leefmilieu-een-stand-van-zaken/volledige-versie/afval/focus-uitgebreide>

Fost Plus is het Belgische beheerorganisme zonder winstoogmerk dat verantwoordelijk is voor het beheer van het **huishoudelijk verpakkingsafval**. Zo ontving Fost Plus in 2019 van zijn **4.727 leden** financiële bijdragen ter compensatie van het verschil tussen zijn eigen werkingskosten en de inkomsten uit de verkoop van gesorteerd verpakkingsafval. In dat jaar vertegenwoordigden de activiteiten van Fost Plus een **totaalbedrag van 185 miljoen euro**, waarvan 65 % rechtstreeks afkomstig was van de bijdragen van de producenten van verpakkingen. De rest waren inkomsten uit de recyclage. Met dit budget kan Fost Plus de verschillende verplichtingen naleven waaraan het moet voldoen krachtens zijn erkenning³. De bijdragen variëren afhankelijk van het verpakkingstype dat op de markt wordt gebracht. Hoe gemakkelijker de verpakking kan worden ingezameld, gesorteerd en gerecycleerd, des te lager valt de bijdrage uit. Fost Plus gebruikt het geld van die bijdragen niet alleen om bijvoorbeeld **de inzameling, de sortering en de recyclage** van het verpakkingsafval te financieren, maar ook om sensibiliserings- en **communicatiecampagnes** te organiseren gericht op de consument.

Net Brussel, de instelling die verantwoordelijk is voor de inzameling van het afval van de Brusselse gezinnen, wordt zo door Fost Plus vergoed voor de inzameling en de verwerking van de blauwe zakken en het verpakkingsafval uit de gele zakken. Omdat de inzamelingen door Net Brussel bijzonder duur zijn, door de hogere frequentie ervan dan in de twee andere gewesten, worden de kosten voor de inzameling en de verwerking in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest niet volledig gedekt door Fost Plus.

Industrieel verpakkingsafval mag niet in de blauwe zakken. Het gaat om afval van verpakkingen met een inhoud van meer dan 8 liter, of afval van verpakkingen die uitsluitend in ondernemingen worden

¹ Samenwerkingsakkoord van 4 november 2008 betreffende de preventie en het beheer van verpakkingsafval

² Die verplichting tot terugname kan worden nagekomen via inzamelingen van deur tot deur, maar ook in samenwerking met de detailhandelaar die het oude product terugneemt bij de aankoop van een nieuw product.

³ De IVC levert om de 5 jaar aan Fost Plus een erkenning af die die opdrachten en verplichtingen verduidelijkt.

gebruikt (bv. big bags op bouwplaatsen, transportpallets en hun beschermende folie ...). De inzameling en de verwerking daarvan vallen onder de verantwoordelijkheid van het eco-organisme **Valipac**. Dit organisme stelt vooral financiële incentives voor aan de inzamelaars van afval en probeert op die manier de recyclagemarkt te stimuleren. Valipac zorgt ook voor de rapportering aan de overheden.

De drie gewesten zijn intussen ook overeengekomen om samen te werken en het beheer van het verpakkingsafval op interregionaal niveau te coördineren. Dit is de taak van de **Interregionale Verpakkingscommissie (IVC)**, die de naleving van die verplichtingen begeleidt en controleert. De IVC bestaat uit afgevaardigden van de verschillende overheidsdiensten die bevoegd zijn voor het leefmilieu. Ze beschikt over de nodige bevoegdheden voor de follow-up en de controle van het beheer van het verpakkingsafval.

In Bijlage 1 vindt u meer informatie over de rollen en de opdrachten van de verschillende actoren.

3. WAAROM MEER AFVAL TOELATEN IN DE BLAUWE ZAKKEN?

In 2018 recycleerde België **43 % van het plastic van huishoudelijke verpakkingen** die op de markt waren gebracht (cijfer van Fost Plus). Dit cijfer moet nog omhoog als we de doelstellingen van het Samenwerkingsakkoord willen halen, namelijk **50 % in 2020** en **65 % in 2023**⁴. Die ambitieuze doelstellingen worden bepaald door milieueisen en dragen bij aan de strijd tegen de klimaatverandering: met elke ton gerecycleerd plastic voorkomen we de uitstoot van 2 ton CO₂⁵.

Om die doelstellingen te bereiken, is het dus nodig om de inzameling van plastic verpakkingsafval uit te breiden. In 2018 beslisten de regionale autoriteiten via de IVC daarom om in de erkenningsovereenkomst met Fost Plus (die om de vijf jaar wordt vernieuwd) het gebruik van de blauwe zakken uit te breiden tot alle plastic verpakkingsafval en de zakken dus niet langer voor te behouden voor de inzameling van flessen en flacons, de enige plastics die in het verleden in de blauwe zakken mochten.

Die uitbreiding geldt voor het hele land en wordt nu geleidelijk aan geïmplementeerd. Zodra de nieuwe regels in heel België van kracht zijn, zou het volgens de schattingen van Fost Plus mogelijk moeten zijn om elk jaar **85.000 ton plastic afval** meer in te zamelen. Dat stemt overeen met 8 kilogram meer per inwoner per jaar, een gewicht dat moet worden opgeteld bij de huidige 15 kg pmd/inwoner (ongeveer 170.000 ton). Nog volgens Fost Plus zal het recyclagepercentage voor plastic afval tegen 2023 - zodra het gebruik van de nieuwe blauwe zak op kruissnelheid zal zijn gekomen - tot 65 % gestegen zijn en dus aan de doelstellingen beantwoorden.

Op milieuvlak is de inzet in elk geval groot, want preventie blijft uiteraard de prioriteit. Het is niet de bedoeling om met de nieuwe aanpak opnieuw meer plastic afval toe te laten. Het blijft met andere woorden de bedoeling om het oververbruik van plastic voor eenmalig gebruik en vooral de verbranding ervan zoveel mogelijk te beperken, met het oog op het uitfasen van de verbrandingsinstallaties.

4. WORDT AL HET AFVAL UIT DE (NIEUWE) BLAUWE ZAKKEN WEL DEGELIJK GERECYCLEERD?

4.1. HET TRAJECT VAN EEN BLAUWE ZAK BEGINT MET DE INZAMELING EN DE SORTERING

Het pmd-afval dat de Brusselaars thuis, op het werk, maar ook in de openbare ruimte, op scholen, in sportcentra, tijdens cultuurevenementen, enz. in de blauwe zak (of de sorteercontainer) stoppen, wordt met de vrachtwagen ingezameld. In die vrachtwagen wordt het afval samengeperst en vervolgens (eventueel via een hergroeperingscentrum) naar een sorteercentrum gebracht.

⁴ De Europese Commissie legt voor plastic verpakkingsafval een recyclagepercentage van 50 % op tegen het jaar 2025 en van 55 % tegen het jaar 2030 (Richtlijn 94/62/EG betreffende verpakking en verpakkingsafval). België legt de lat dus hoger.

⁵ <https://www.valorplast.com/comment-recycler-le-plastique/pourquoi-bien-trier/les-bienfaits-pour-l-environnement>

In het sorteercentrum opent een machine de zakken en komt het afval op een transportband terecht, waarmee het over verschillende sorteerstations wordt verdeeld. De meeste van die sorteerstations zijn geavanceerde machines die de verschillende afvaltypes scheiden via mechanische (op basis van de vorm, het gewicht of de dichtheid van het afval), elektromechanische (magneten voor metalen en Foucaultstroom voor aluminium) of optische procedés (voor het scheiden van flessen).

De Recyclis-sorteerketen voor pmd-afval (foto BIM)

Detail van de Recyclis-sorteerketen voor pmd-afval (foto BIM) - het afval wordt via

transportbanden naar de verschillende sorteermachines gevoerd

Aanzuiging van de folie - Duits sorteercentrum (foto's BIM)

Blauwe PET-balen na sortering - Recyclis (foto BIM)

Een groot aantal sorteerstations wordt echter bemand door medewerkers en medewerksters die bepaalde afvaltypes snel weten te identificeren en te verwijderen uit de rest van de stroom en die ook een kwaliteitscontrole uitvoeren. Op het einde van die complexe keten wordt het afval in homogene fracties gesorteerd en vervolgens in materiaalbalen geperst die klaar zijn om naar recyclage-installaties te brengen. In die installaties wordt nog een extra sortering uitgevoerd om de balen te 'zuiveren', het materiaal te wassen en het (door fijnmalen en extrusie) om te zetten in gerecycleerde plasticgranulaten, klaar voor gebruik door producenten van plastic producten of rechtstreeks in nieuwe plastic voorwerpen (voor gemengde plastics).

Als al die stappen worden gerespecteerd, dient het plastic verpakkingsafval uit de blauwe zakken dus als nieuwe grondstof voor het vervaardigen van producten op basis van plastic.

We denken daarbij bijvoorbeeld aan de fabricage van nieuwe drankflessen, nieuwe folie (of andere verpakkingen) en producten zoals een compostbak.

Afval dat niet in de blauwe zakken thuishoort, wordt niet naar het recyclagecentrum verzonden, maar wordt verbrand met terugwinning van energie. Doordat de kwaliteit van het sorteren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest nog pover is, komt bijna 35 % van het afval uit de pmd-zakken uiteindelijk toch nog altijd in de verbrandingsinrichting terecht. Overigens wordt een klein deel van de balen die aan het recyclagecentrum worden geleverd, ook nog verbrand. Het gaat om onzuiverheden afkomstig van het industriële proces.

4.2. RECYCLAGE: HUIDIGE SITUATIE

Twee elementen zijn van belang opdat de materiaalballen die naar de recyclagecentra worden gebracht, wel degelijk worden gerecycleerd:

- Het bestaan van een recyclagecircuit voor het betreffende type plastic: bijvoorbeeld doorzichtig PET (doorzichtige waterfles) is een hoogwaardig materiaal waarvoor recyclagefabrieken bestaan.
- De zuiverheid van de materiaalballen: als PET door andere stromen is verontreinigd (bv. plastic folie), zullen resten die niet van PET zijn, verloren gaan in het zuiveringsproces van het materiaal.

Die twee criteria zijn van doorslaggevend belang in het model dat Fost Plus meer dan 25 jaar geleden heeft gekozen, waarbij het alleen **flessen en flacons** in de blauwe zakken aanvaardde. Op dat moment bestonden nog geen recyclagemogelijkheden voor andere stromen op industriële schaal. Door weinig stromen te integreren, maar dan wel stromen met een hoog recyclagepotentieel (zoals flacons en flessen in PET en HDPE), kon Fost Plus een **effectieve recyclage van de ingezamelde stromen** garanderen. Die manier van werken ligt aan de basis van de hoge kwaliteit van de 'Belgische' ballen die aan de recyclagecentra worden geleverd.

Op die manier recycleerde België in 2018 al 43 % van het afval van de huishoudelijke plastic verpakkingen die op de markt waren gebracht (cijfer Fost Plus). Die cijfers werden overigens **door de IVC geattesteerd en gecontroleerd** (cf. infra).

4.3. RECYCLAGE: MET DE NIEUWE BLAUWE ZAKKEN?

De nieuwe blauwe zakken vormen in feite een uitdaging voor België. Die uitdaging bestaat er enerzijds in om de hoeveelheden ingezameld plastic afval op te voeren door ook nieuwe stromen in de blauwe zakken toe te laten, maar anderzijds ook om een hoge recyclagekwaliteit te behouden.

Fost Plus zag zich daartoe verplicht om zijn model volledig te herzien, het technische vereistenniveau van de sorteercentra drastisch te wijzigen (met als gevolg de opening van nieuwe centra) en de oprichting van recyclage-industrieën voor die nieuwe stromen te stimuleren.

a) Nieuwe sorteercentra

De huidige sorteercentra zijn voorzien op het sorteren van 8 fracties verpakkingsafval. De nieuwe blauwe zakken worden gesorteerd in **14 fracties, waarvan 6 bijkomende plasticsoorten**:

Tabel 1: oude stromen

Stromen	Illustratie
Metaal	Conserven- en andere blikjes
Aluminium	Blikjes
Drankkartons	Tetrapakken vloeibare room
HDPE	Wasmiddelbussen, shampooflacons, melkflessen
Doorschijnend PET	Doorschijnende waterfles
Blauw PET	Niet ondoorzichtige blauwe waterfles
Gekleurd doorzichtig PET	Niet ondoorzichtige gekleurde waterfles
Rest	

Tabel 2: Nieuwe bijkomende stromen

Stromen	Illustratie
PET trays	Vlootjes, schaalpjes (bv. voor champignons)
PE FOLIE	Vuilniszakken, stretchfolie ...
Andere FOLIE	Andere soepele plastics

Gemengde PO	Andere harde polyolefineplastics, en dan meer bepaald meerlagige uitvoeringen in elke mogelijke vorm (vlootjes, potjes, schaaltes ...)
PP	Polypropyleen yoghurtpotten
PS	Yoghurtpot van geëxpandeerd polystyreen (het verschil met gemengd PP is niet zichtbaar), vlootje van frigoliet

Na offerteaanvragen door Fost Plus werden 5 sorteercentra van de 'nieuwe generatie' opgericht, waar de inhoud van de nieuwe blauwe zakken verwerkt zal kunnen worden:

- PreZero in de buurt van Gent
- Indaver in de buurt van Antwerpen
- Val'up in de buurt van Bergen
- Valtris in de buurt van Charleroi
- Sitel in de buurt van Luik

Fost Plus schreef voor de balen zeer hoge zuiverheidsniveaus voor en ontwikkelde hiervoor ook een volledig kwaliteitscontrolesysteem (cf. infra), zodat het op de recyclagemarkt een hoge kwaliteit op dit vlak kan garanderen. Voor balen van PET bijvoorbeeld wordt een zuiverheid van 97 % geëist. Dit betekent dat 100 ton correct ingezameld en gesorteerd PET maximaal 3 ton onzuiverheden mag bevatten. Als niet aan die voorwaarden wordt voldaan, kan Fost Plus het contract verbreken. Voor gemengde PO (meerlagig) wordt een zuiverheidspercentage van 93 % geëist. Met de bestaande technologie is voor dit soort van complexe stromen immers geen hoger percentage mogelijk. Overeenkomstig de Europese methode worden die onzuiverheden niet meegenomen in de berekening van de recyclagepercentages.

Merk evenwel op dat in de nieuwe sorteercentra nog niet alle verpakkingen uit de blauwe zakken worden aanvaard en gesorteerd - zoals gealuminiseerde zakjes van het type 'compotine', 'exotisch fruitsap' en 'kattenvoeding', omdat momenteel nog geen geschikte technologie of industrieel recyclagecircuit beschikbaar is om die stromen te verwerken.

b) Ontwikkeling van de recyclagecircuits

Fost Plus organiseerde intussen offerteaanvragen bij de recyclagebedrijven om plaatselijke recyclagecircuits te bevorderen.

Dat zal in twee fasen verlopen:

- Een overgangperiode: Fost Plus gunt sinds 2019 overgangsoopdrachten en jaarlijkse opdrachten voor de behandeling van alle ingezamelde plastics met het oog op recyclage in België of in Europa.
- Een periode op langere termijn: Fost Plus gunt opdrachten voor een periode van minstens 9 jaar, gekoppeld aan nauwkeurigere specificaties (zoals lokalisatie of een garantie op een zo hoogwaardig mogelijk gebruik van de geproduceerde plastic granulaten), met de bedoeling om de recyclage naar België terug te halen.

Fost Plus wil op die manier - door een minimale en in de tijd stabiele tonnage te waarborgen - investeringen in België aantrekkelijk maken. Voor de meeste plastic stromen waren amper fabrieken aanwezig op de Belgische markt. De recyclage gebeurde elders in Europa. De Belgische markt ontwikkelen is niet alleen vanuit economisch en ecologisch standpunt wenselijk, maar vergemakkelijkt ook een kwaliteitscontrole.

De opdrachten voor lange duur hebben slechts betrekking op 80 % van de hoeveelheden, zodat een concurrentie op de markt kan behouden blijven en zodat geen monopolie wordt opgelegd. De overige 20 % moet het voorwerp uitmaken van een nauwere opvolging door de IVC en moet de nodige garanties bieden. Die tonnages kunnen ook worden gebruikt om innoverende projecten te testen.

In 2019 werden de 75.000 ton Belgisch afval van plastic verpakkingen volgens Fost Plus verzonden naar 27 verschillende recyclagebedrijven, in slechts 9 Europese landen. 98 % van die afvalberg werd in de buurlanden (Nederland, Duitsland en Frankrijk) of in België zelf (12 %) gerecycleerd. De IVC controleert momenteel die gegevens en de recyclageverslagen. De resultaten daarvan voor het referentiejaar 2019 zullen begin 2021 beschikbaar zijn.

De volgende stromen werden in België gerecycleerd: gemengde PO en folie.

Sindsdien werden verscheidene contracten voor nieuwe recyclagefabrieken ondertekend en worden geleidelijk aan drie nieuwe recyclagefabrieken operationeel voor de volgende stromen:

- PE-folie;
- MPO en andere folie;
- blauwe en doorzichtige PET-flessen.

We herinneren eraan dat die tonnages intussen al in Europa worden gerecycleerd.

Over ongeveer 41.000 ton van de toekomstige 180.000 ton plastics uit de nieuwe blauwe zakken (23 %) wordt momenteel nog onderhandeld met het oog op recyclage in de onmiddellijke omgeving of op een andere plaats in België. Het gaat hierbij om de volgende stromen: PET trays, PP en HDPE. Voor PS (3,2 % van de stromen) bestaan momenteel geen plannen voor onderhandelingen over een Belgisch recyclagecircuit. Deze stroom zal dan ook de komende jaren buiten België worden gerecycleerd⁶.

Het is de ambitie om de recyclageactiviteiten op het Belgische grondgebied uit te breiden naarmate de infrastructuren worden opgetrokken, na de onderhandelingen en de ondertekening van de overeenkomsten met de betrokken partijen.

c) Wat zijn de huidige en toekomstige recyclagepercentages per plastic afvalstroom?

Zoals eerder al werd uitgelegd, bedroeg het recyclagepercentage voor plastics in 2019 43 % en is het de bedoeling om tegen 2023 een percentage van 65 % te halen (alle afvalstromen samen).

Toch is het nu nog niet mogelijk om het recyclagepercentage per fractie aan te duiden. In 2019 waren in het aangiftesysteem voor de producenten van verpakkingen van Fost Plus immers nog niet alle nieuwe categorieën plastics opgenomen. Vanaf 2021 zal wel een onderscheid in plastic afvalstromen kunnen worden gemaakt. Dat betekent dat in afwachting daarvan een groot deel van die plastics die op de markt worden gebracht, nog altijd in een algemeen vak 'overige plastics' wordt aangegeven. Die omschrijving is echter niet betrouwbaar genoeg om een onderscheid te maken tussen de verschillende afvalstromen die uit de nieuwe blauwe zakken worden gesorteerd en gerecycleerd.

4.4. EN IN BRUSSEL?

In het Brussels gewest werd het sorteren van pmd-afval tot in 2020 toevertrouwd aan Recyclis, een filiaal van Net Brussel in Vorst. Dat sorteercentrum was echter aan een grondige renovatie toe om de inhoud van de nieuwe blauwe zakken te kunnen sorteren. Om een zekere rentabiliteit te bereiken om de 6 bijkomende afvalstromen te sorteren, had men afval van andere intercommunales moeten invoeren. Brussel brengt immers niet de nodige minimale hoeveelheden afval voort om de bouw van een nieuw sorteercentrum te verantwoorden.

Daarom werd beslist om het sorteren niet meer in Recyclis te laten gebeuren. De blauwe afvalzakken uit Brussel zullen daarom worden gesorteerd bij PreZero, een compleet nieuw sorteercentrum in Evergem, vlakbij Gent.

De opdracht voor het sorteren van p+md-afval uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd gegund voor een periode van 9 jaar. Fost Plus heeft zich er echter wel toe verbonden om het transport tegen het einde van 2022 te optimaliseren. Dit betekent dat de organisatie zal proberen om de stromen zo te herverdelen dat ze zo dicht mogelijk bij hun plaats van herkomst blijven en dat ze ook de optie bekijkt om het afval via de waterwegen te laten vervoeren (een optie waarmee 75 % van de uitstoot door het transport vermeden zou kunnen worden).

Wat is de klimaatimpact van die delocalisatie van het sorteren van het Brusselse afval?

⁶ Deze cijfers zijn ramingen die door Fost Plus worden gebruikt om de fractie te ijken van de verschillende sorteercentra die moesten worden geopend.

In 2018 voerde RDC Environment een studie uit om de globale klimaatimpact te bekijken van de implementatie van p+ op de klimaateffecten van het vervoer van het afval naar PreZero. Op basis van de gegevens van het Vlaams Instituut voor Logistiek kan de toename van de CO₂-uitstoot ten gevolge van het transport van Brussel naar Gent op 150 ton per jaar worden geschat.

Toch lijkt het ons noodzakelijk om die grootteorde in perspectief te plaatsen met de tonnage CO₂ die dankzij de recyclage wordt voorkomen. In dezelfde studie van RDC Environment wordt die geschat op 100.000 ton CO₂ voor heel België (wat gelijkstaat met het schrappen van een verbrandingsinrichting of 70.000 ton minder verbrand afval), hetzij ongeveer 10.000 ton voor het BHG.

De bovenvermelde 150 ton hebben dan ook weinig impact in het licht van de globale meerwaarde (1,5 % van de CO₂-impact vermeden door de invoering van p+). Merk op dat deze vaststelling in dezelfde lijn ligt van andere schattingen van de klimaatimpact van het beheer van grondstoffen en afval. Gemiddeld schat men immers dat voor elke kilogram weggegooid afval 60 kg materiaal werd gemobiliseerd (ontginning, verwerking, vervoer, verkoop). De CO₂-impact van het beheer van de grondstoffen en van het afval is dus veel groter dan wat men aanvankelijk zou kunnen denken en de rechtstreekse uitstoot vertegenwoordigt slechts 20 % van de totale uitstoot van het gewest.

Welke toekomst voor Recyclis?

Brussel-Energie organiseerde een overheidsopdracht voor de ombouw van zijn Recyclis-site te Vorst om er de papier- en kartonverwerkingslijn te updaten, die op de site zal behouden blijven, en om de sorteerlijn voor pmd-afval te ontmantelen. De eventuele behandeling van grofvuil maakt deel uit van dit bestek, zoals door de regering in 2014-2019 werd gevraagd. Het is de bedoeling om de ontwikkeling te bevorderen van de circulaire economie en het hergebruik van grofvuil of materiaal afkomstig van grofvuil door plaatselijke ondernemingen, in samenwerking met de andere gewestelijke actoren op dit vlak. Er werd echter nog geen enkele formele beslissing genomen over de toekomst van Recyclis.

5. HOE WORDEN DE SORTEER- EN RECYCLAGECIRCUITS GECONTROLEERD?

De controle van de gesorteerde fracties gebeurt in verschillende stappen.

Fost Plus voerde intussen een registratiesysteem in voor alle binnenkomende en buitengaande stromen van de sorteercentra. Die gegevens worden telkens gecontroleerd door de twee partijen die met de materialen te maken krijgen (intercommunale/private operator en sorteercentrum aan de ingangszijde en sorteercentrum en recyclagebedrijf aan de uitgangszijde). Die gegevens worden dan weer gecontroleerd door de IVC.

Fost Plus en externe bureaus die Fost Plus in zijn analyses ondersteunen, controleren heel regelmatig de conformiteit van de materialen (en dus de kwaliteit van de buitengaande balen), analyseren de resten om na te gaan of er zich een minimum aan recyclebaar materiaal in bevindt om de verbranding zo beperkt mogelijk te houden en controleren of in het sorteercentrum niet te veel materiaal verloren gaat (de tonnages van het binnenkomend materiaal mogen met andere woorden niet al te zeer verschillen van de tonnages van het buitengaande materiaal). Als de kwaliteit van de gesorteerde fracties onvoldoende blijkt, weigeren de recyclagebedrijven de balen en moet Fost Plus de beheerkosten van de geweigerde fracties dragen. Wat economisch geen enkele zin heeft. Fost Plus heeft er dan ook alle belang bij om een vrij strenge controle uit te voeren op de materiaalstromen uit de sorteercentra.

De Interregionale Verpakkingscommissie zorgt voor een bijkomende follow-up van de werking van de sorteercentra (cf. infra).

Wat de recyclage betreft, vindt om de twee jaar een onafhankelijke audit plaats, naast de regelmatige controles op het terrein, om elk potentieel probleem vóór te zijn en recht te zetten. De resultaten daarvan worden rechtstreeks aan de IVC en Fost Plus bezorgd. Op basis van een risicoanalyse voert de IVC op het terrein bijkomende controles uit. In het overgangsjaar 2019 vond de IVC het bijvoorbeeld nodig om rechtstreeks contact op te nemen met alle recyclagebedrijven die met Fost Plus samenwerken, om zo een volledige follow-up te verzekeren van de eventuele verliezen aan materiaal.

Die controles zullen des te vlotter verlopen wanneer de betrokken ondernemingen in België gevestigd zijn en de regionale milieu-autoriteiten ook verantwoordelijk zijn voor de controle en de naleving van de milieuvergunningen van de ondernemingen die zich op hun grondgebied bevinden.

De IVC stelt elk jaar een controleverslag op over de cijfers die door Fost Plus worden bekendgemaakt.

In dat verslag zijn alle door de IVC uitgevoerde controles opgenomen: administratieve controles (in 2019 werden bijvoorbeeld alle facturen en prijslijsten gecontroleerd), controles op het terrein en de resultaten van de contacten met de recyclagebedrijven. Het controleverslag valideert met andere woorden de resultaten van de selectieve inzameling, de recyclage en de andere valorisatieresultaten die door Fost Plus worden meegedeeld. De controle gebeurt aan de hand van steekproeven in de sorteer- en recyclagecentra. Als bepaalde aangegeven hoeveelheden niet worden gevalideerd, worden ze geweigerd. Daarbij wordt voor de berekening van de doelstellingen de methode gehanteerd die door Europa werd vastgelegd.

6. KAN MEN AFVAL NAAR HET BUITENLAND VERVOEREN? WELKE REGELS GELDEN HIERVOOR?

Leefmilieu Brussel volgt de problematiek van de export van afval en beschikt over de mogelijkheid om de afvaltransfers te controleren, in het kader van de gewestelijke bevoegdheden die haar zijn toegewezen.

Het afvaltransport rechtstreeks vanuit het BHG naar een ander gewest of naar het buitenland (binnen de EU) moet gebeuren in overeenstemming met de bepalingen van de Ordonnantie van 14 juli betreffende afvalstoffen, het Besluit van 1 december 2016 van de regering 'Brudalex' en de Europese Verordeningen (EG) nr. 1013/2006 en (EG) nr. 1418/2007 betreffende afvaltransport. De Ordonnantie betreffende afvalstoffen en de controlemiddelen en de vervolgingen door het Inspectiewetboek geeft de strafrechtelijke bepalingen.

De inzamelaars en de afvalverwerkingsinstallaties die in het BHG actief zijn, moeten elk jaar een afvalverslag indienen.

Het is uiteraard mogelijk dat het afval naar een ander gewest of een andere lidstaat van de EU wordt vervoerd, waar het wordt verzameld of tussentijds wordt verwerkt voordat het naar een bestemming buiten de EU wordt geëxporteerd. In dat geval maakt de eindbestemming het voorwerp uit van een follow-up door de bevoegde overheid van het gewest of de Europese lidstaat in kwestie.

Wat het verpakkingsafval betreft, moeten we een onderscheid maken tussen huishoudelijk verpakkingsafval en industrieel verpakkingsafval.

Zoals eerder al werd uitgelegd, wordt al het huishoudelijk verpakkingsafval in de Europese Unie gerecycleerd.

Wat het industriële verpakkingsafval betreft, wordt een deel - en dan met name de plastic folie - door private inzamelaars verkocht aan 'traders' (afvalhandelaren) en naar een bestemming buiten de Europese Unie geëxporteerd.

Om de traceerbaarheid van dat afval te garanderen, voerde Valipac intussen een verificatieprogramma in. Op basis van de informatie die bij de inzamelaars en momenteel ook door de traders wordt verzameld, heeft Valipac nu een duidelijk beeld van 90 % van de markt van het industriële plastic verpakkingsafval.

In 2019 werd van de 106.000 ton afval van plastic verpakkingen die de leden van Valipac op de Belgische markt hadden gebracht, 58.000 ton industrieel plastic verpakkingsafval door de operatoren bij Valipac aangegeven als zijnde gerecycleerd. Van die bijna 60 % plastic afval die als gerecycleerd werd aangegeven, werd 42 % gerecycleerd in de Europese Unie, 39 % in Azië (Vietnam, Maleisië en Indonesië) en 19 % in Turkije. Om de kwaliteit van de eigenlijke recyclage te controleren, zal Valipac in de toekomst de controle bij de plaatselijke recyclagebedrijven nog versterken, terwijl ook audits bij de traders gepland zijn. Voor deze laatste vormt een samenwerking met Valipac een extra bewijs dat ze de 'best practices' hanteren. Het is belangrijk om te onderstrepen dat Valipac in zijn recyclagecijfers alleen rekening houdt met de hoeveelheden die werkelijk werden gecontroleerd en waarbij over de werkelijke recyclage geen enkele twijfel meer bestaat.

Voor de overige 48.000 ton beschikt de Interregionale Verpakkingscommissie niet over een bewijs van recyclage. Die tonnage is dan ook niet opgenomen in het resultaat van Valipac. De IVC beschikt over bewijzen van verbranding voor bijna 28.000 ton afval. Dat levert een saldo van 20.000 ton op.

6.000 ton, of bijna 6 %, zijn nog niet getraceerd. Het is dus mogelijk - maar helemaal niet zeker - dat die tonnage van Belgisch industrieel plastic verpakkingsafval uiteindelijk in verbrandingsinrichtingen of zelfs op 'stortplaatsen' in Turkije of Azië terecht komt (dus zonder te zijn gerecycleerd).

Ten slotte is er nog 14.000 ton afval dat niet selectief wordt ingezameld en dat in België wordt verbrand.

Plastic afval dat door het Valipac-systeem wordt ingezameld.		t	%	%
Gerecycleerde stromen		58.000	100	55
waarvan	Recyclage in Europa	24.360	42	
	Recyclage in Azië (Vietnam, Maleisië, Indonesië)	22.620	39	
	Recyclage in Turkije	11.020	19	
Niet gerecycleerd		48.000	100	45
waarvan	Verbranding (waar?)	28.000	58	
	Verbranding in België	14.000	29	
	Niet getraceerd	6.000	13	6
Totaal		106.000		100

Bij een volgende erkenning voor Valipac zal extra aandacht worden besteed aan de transparantie van de geleverde informatie.

Goed om weten:

Op 22 december publiceerde de Europese Commissie een nieuwe verordening die vanaf 1 januari 2021 het grensoverschrijdende transport van plastic afval regelt. Die tekst herzielt de verordening van 2006 betreffende grensoverschrijdende bewegingen van 'gevaarlijk' en 'moeilijk te recycleren' plastic afval. Hij heeft betrekking op de export, de import en het transport van plastic afval binnen de EU.

De nieuwe regels verbieden de export van plastic afval vanuit de EU naar landen die geen lid zijn van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), "met uitzondering van eigen afval dat met het oog op recyclage wordt vervoerd". De export van plastic afval vanuit de EU naar de landen die deel uitmaken van de OESO en de import van dit soort afval naar de EU zullen in de toekomst ook strenger worden gecontroleerd. "De nieuwe regels geven aan dat de export van plastic afval slechts onder zeer strenge voorwaarden zal worden toegelaten. De export van niet-gesorteerd plastic afval naar landen die geen lid zijn van de OESO, is volledig verboden.

Goed om weten

Op 22 december heeft de Europese Commissie een nieuwe verordening gepubliceerd die vanaf 1 januari 2021 de grensoverschrijdende overbrenging van plastic afvalstoffen regelt. Deze tekst herzielt de verordening van 2006 om de grensoverschrijdende overbrenging van 'gevaarlijke' en 'moeilijk te recycleren' plastic afvalstoffen te controleren. De verordening is van toepassing op export, import en de overbrenging binnen de EU van plastic afvalstoffen.

De nieuwe regels verbieden de export van plastic afval van de EU naar landen die geen lid zijn van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), met uitzondering van proper afval voor recyclage. De export van plastic afval van de EU naar de OESO-landen en de import ervan in de EU maken ook deel uit van een striktere controle. Deze nieuwe regels zorgen ervoor dat de export van plastic afval enkel zal worden toegestaan onder zeer strikte voorwaarden. De export van niet-gesorteerd plastic afval naar landen die geen lid zijn van de OESO zal volledig verboden zijn.

7. CONCLUSIES

Fost Plus laat zijn systeem evolueren, waardoor het niet langer beperkt is tot hoogwaardige verpakkingen waarvoor operationele en stabiele recyclagecircuits bestonden.

Fost Plus heeft daarvoor zijn model herzien en legt nu zeer strenge voorwaarden op voor de afvalstromen die de sorteercentra verlaten. Het is hierbij de bedoeling om op dat punt een voldoende hoge zuiverheidsgraad te krijgen, zodat recyclage achteraf kan worden gegarandeerd. Fost Plus heeft ook geïnvesteerd in de bevordering van recyclage in België en een gemakkelijkere controle van die recyclagecircuits. De bevoegde overheidsdienst voor de follow-up van de erkenningen van de

industriële eenheden is dan ook het Belgische gewest waar de fabriek zich bevindt. De IVC, een overheidsinstelling, ziet in elk geval nauw toe op de aangiften van Fost Plus.

De uitbreiding van de plastic fractie zal de mogelijkheid bieden om 6 nieuwe stromen [plastic](#) te aanvaarden, namelijk:

Stromen	Illustratie	Meest waarschijnlijke datum voor recyclage in het kader van een langetermijncontract
<i>Gemengde PO polyolefines</i>	Andere harde PO plastics, en dan meer bepaald meerlagige uitvoeringen in elke mogelijke vorm (vlootjes, potjes, schaaltes ...)	2021
<i>PET trays</i>	Vlootjes, schaaltes (bv. voor aardbeien)	2022
<i>PE FOLIE</i> Polyethyleen	Zakken, stretchfolie ...	2022
<i>Andere FOLIE</i>	Andere soepele plastics	2022
<i>PP</i> Polypropyleen	Yoghurtpotje in polypropyleen	2023
<i>PS</i> Polystyreen	Yoghurtpotje in PS (het verschil met gemengd PP is niet zichtbaar), vlootje van geëxtrudeerd frigoliet	In deze fase geen datum bekend

Wanneer alle recyclagefabrieken zullen functioneren, mag men ervan uitgaan dat per 1.000 ton die in een nieuwe blauwe vuilniszak in het BHG binnenkomen:

- 50 ton resten zijn van sorteerfouten (die dus niet in de blauwe zak hadden mogen zitten);
- 50 ton vocht aanwezig is ten gevolge van de samenpersing van materialen in het sorteercentrum;
- 900 ton naar het recyclagecentrum worden gebracht, waarvan:
 - 29,5 % metalen of drankkartons zijn;
 - 70,5 % of 634 ton plastic afvalstromen zijn:
 - die minimale onzuiverheidspercentages in de balen bevatten (minder dan 4 %);
 - die voor 97 % in België zullen worden gerecycleerd⁷

Er is met andere woorden voldaan aan de voorwaarden om de recyclage van de eerder gesorteerde stromen te garanderen en de burgers die hun afval op een correcte manier sorteren, kunnen er dus zeker van zijn dat hun inspanningen niet zonder gevolg blijven.

Dit systeem zal echter pas optimaal draaien als alle burgers meewerken aan het sorteren, omdat anders een verontreinigde inhoud van de blauwe zakken vanaf het begin de hele keten in gevaar kan brengen.

⁷ Of 26 % als de huidige onderhandelingen mislukken.

Bijlage 1: Rollen en opdrachten van de verschillende actoren op het vlak van het beheer van verpakkingsafval.

Net Brussel is de instelling die verantwoordelijk is voor de inzameling van het afval van de Brusselse gezinnen, ook het pmd-afval, en voor openbare netheid. Het is een pararegionale instelling van het type A die onder het rechtstreekse gezag valt van de heer Alain Maron, de minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering die belast is met Klimaattransitie, Leefmilieu, Energie en Participatieve Democratie.

<https://www.arp-gan.be/nl/over-ons.html>

Leefmilieu Brussel (LB) is de overheidsdienst voor milieu en energie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het is een pararegionale instelling van het type A die onder het rechtstreekse gezag valt van de heer Alain Maron, de minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering die belast is met Klimaattransitie, Leefmilieu, Energie en Participatieve Democratie. Haar actieterreinen bestrijken het milieu in de ruime betekenis, met inbegrip van preventie en opwaardering van afvalstoffen.

<https://leefmilieu.brussels/leefmilieu-brussel>

Interregionale Verpakkingscommissie (IVC)

De drie gewesten zijn intussen ook overeengekomen om samen te werken en het beheer van het verpakkingsafval op interregionaal niveau te coördineren. Dit is de taak van de Interregionale Verpakkingscommissie (IVC), die de naleving van die verplichtingen regelt en controleert. De IVC bestaat uit afgevaardigden van de verschillende overheidsdiensten die bevoegd zijn voor het leefmilieu. De commissie beschikt over de nodige bevoegdheden voor de follow-up en de controle van het beheer van verpakkingsafval. De activiteiten van de IVC betreffen de preventie en het beheer van het verpakkingsafval en de verwerking van de kennisgevingen over het vervoer van afval via België.

<https://www.ivcie.be/functie-van-de-ivc/>

Fost Plus is het Belgische beheersorganisme zonder winstoogmerk dat verantwoordelijk is voor de preventie en het beheer van huishoudelijk verpakkingsafval. De opdrachten van Fost Plus zijn de sensibilisering voor het sorteren van verpakkingen en het ecologisch ontwerp van de verpakkingen die op de markt worden gebracht, de coördinatie van de inzameling, het sorteren en recycleren van de verpakkingen (gemeenten, afvalintercommunales, ophaalbedrijven, sorteercentra enz.) en de financiering van het inzamelen, sorteren en recycleren van verpakkingsafval (op basis van enerzijds bijdragen van de partijen die de verpakkingen op de markt brengen en anderzijds de verkoop van de gesorteerde materialen).

<https://www.fostplus.be/nl/over-fost-plus>

Valipac

is het Belgische beheersorganisme zonder winstoogmerk dat verantwoordelijk is voor de preventie en het beheer van industrieel verpakkingsafval. Dit organisme stelt vooral financiële incentives voor aan de inzamelaars van afval en probeert op die manier de recyclagemarkt te stimuleren. Valipac zorgt ook voor de rapportering aan de overheden.

<https://www.valipac.be/nl/over-valipac/https://www.valipac.be/a-propos-de-valipac/>